

Ekonomideki Son Gelişmelerin Perakende Ticaret Sektörüne Etkileri

Nisan 2014

Aslı G. Şat Sezgin | Uzman

Doğuhan Atış | İl. Müdür

GİRİŞ

2013 yılında cari açık bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %34 oranında artarak 65 milyar USD seviyesine yükselmiş; cari açık/GSYH oranı ise %7,9 ile, %7,1 olan Orta Vadeli Program öngörüsünün oldukça üzerinde gerçekleşmiştir. 2013 yılı içerisinde ancak 9,6 milyar USD'lik doğrudan yatırım çekebilen Türkiye, cari açığın büyük kısmını portföy yatırımları ve diğer yatırımlar kalemleri ile finanse etmiştir. Söz konusu yatırım kalemlerinde küresel ekonomik konjonktüre ve risk algısına bağlı olarak dalgalanmaların gerçekleşebilmesi, cari açığın istikrarlı bir şekilde finanse edilebilmesi açısından ciddi bir risk unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Perakende tüketimden kaynaklanan ithalat harcamalarını kısmayı ve yatırıma yönlendirilebilecek iç tasarrufları yükselterek dış kaynak bağımlılığını azaltmayı planlayan ekonomi yönetimi, ödemeler dengesi görünümünde kısa ve orta vadeli risklerin artması sebebiyle çeşitli önlemleri hayata geçirme kararı almıştır.

Bu bağlamda, 1 Şubat 2014 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren BDDK kararlarının perakende ticaret sektörünü etkileyen maddelerinin özetine aşağıda yer verilmiştir:

- Binek araç edinimi ile ilgili olarak kullanılacak kredilerin fatura bedeline göre belirlenen üst sınırlarına ek sınırlamalar getirilmiştir. Buna bağlı olarak, düzenleyici otorite tarafından getirilen düzenlemeler çerçevesinde taşıt kredileri ve taşıt teminatlı kredilerde vade üst sınırı 48 ay, peşinat oranı da en az %30 olarak belirlenmiştir.
- Konut ve diğer gayrimenkul alımının finansmanı haricinde, kullanılan tüketici kredilerinin vadesi 36 ay ile sınırlandırılmıştır.
- Kredi kartı ile mal ve hizmet alımlarında uygulanabilecek taksit sayısı dokuz ile sınırlandırılırken; telekomünikasyon ve kuyumla ilgili harcamalar ile yemek, gıda ve akaryakıt alımlarının taksitlendirilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Bu kararları desteklemek amacıyla vergi oranlarında da düzenlemeler yapılmış ve söz konusu düzenlemeler Bakanlar Kurulu'nun 31 Aralık 2013 tarihli kararının Resmi Gazete'de 1 Ocak 2014 tarihinde yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir. Anılan karar ile:

- Motor silindir hacmi 1,6 litrenin altındaki araçlarda %40 seviyesinde olan Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) oranı %45'e, 1,6-2 litre arasındaki araçlarda %80 olan ilgili oran %90'a, 2 litrenin üzerindeki araçlarda ise %130'dan %145'e yükseltilmiştir.
- Cep telefonlarının ithalinde veya yurt içindeki imalatçıları tarafından tesliminde her bir cihaz 100 TL'den az olmamak üzere %25'lik vergiye tabi iken, söz konusu asgari maktu tutar 120 TL'ye çıkartılmıştır.

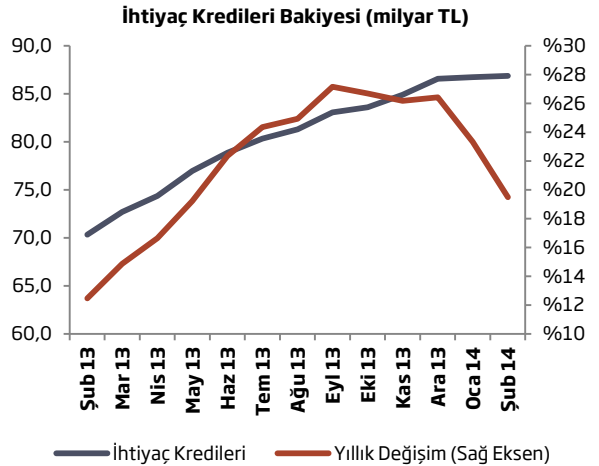
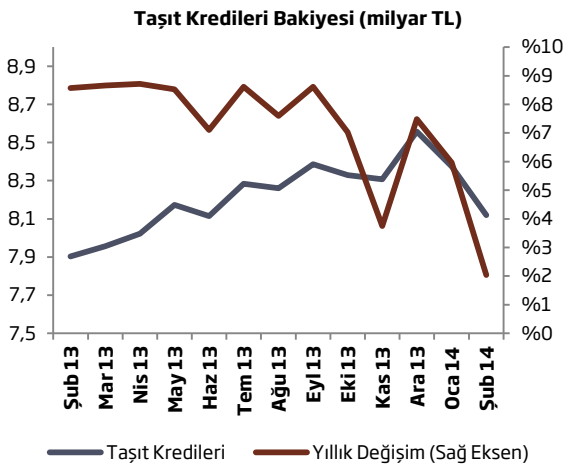
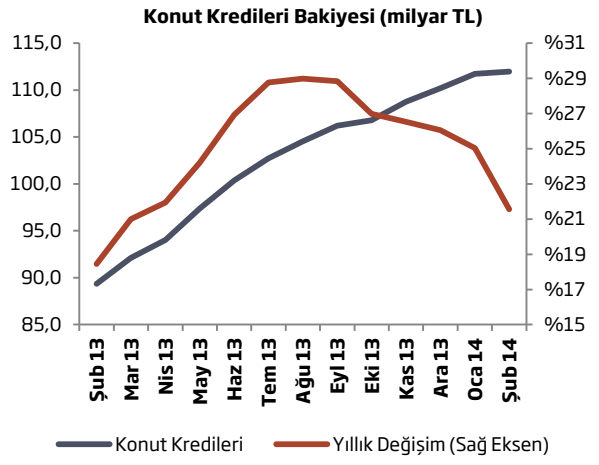
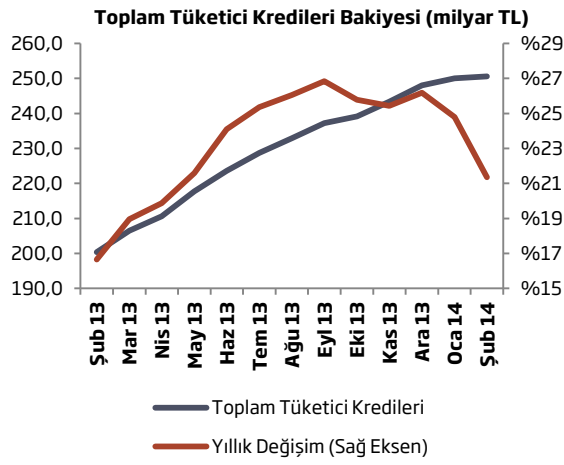
Hem vergi düzenlemeleri hem de kredi olanaklarının daraltılması ile otomotiv ve telekomünikasyon başta olmak üzere perakende sektörüne yönelik iç talebin baskılanması amaçlanmaktadır.

ABD Merkez Bankası'nın 2014 yılında tahvil alım miktarını azaltmaya istikrarlı bir şekilde devam edeceğinin netleşmesi ile birlikte gelişmekte olan ülke ekonomilerine yönelik fon akışının önümüzdeki dönemde dalgalı bir seyir izlemesi beklenmektedir. Gelişmekte olan ülke para birimlerinin bozulan risk algısı paralelinde değer kaybetmesinin yanı sıra yurtiçinde artan siyasi riskler, TL'ye de olumsuz yansımıştır. Kurlardaki artışın ithal

malların fiyatlarındaki yükselişi tetiklemesinin de perakende sektörüne yönelik talepte ilave baskı yaratması beklenmektedir.

Kredilerde Yaşanan Gelişmeler

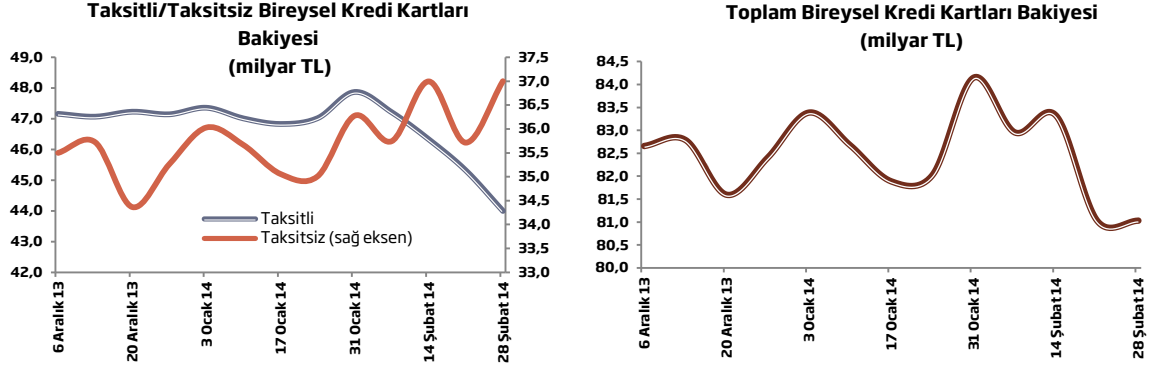
Tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları kullanımına ilişkin güncel veriler, otoriteler tarafından getirilen yeni düzenlemelerin iç talebi ve kredi kullanımını baskılamakta etkili olduğunu ortaya koymaktadır. BDDK tarafından açıklanan 2014 yılının ilk iki ayına ait verilerden tüm tüketici kredisi türlerinde ivme kaybı yaşandığı görülmektedir. BDDK'nın kredi kısıtlamalarına ilave olarak ÖTV oranlarında yapılan artışın da talebi olumsuz etkilemesine bağlı olarak en büyük yavaşlamanın taşıt kredilerinde gerçekleştiği izlenmektedir.

Kaynak: BDDK

Tüketici kredilerine benzer şekilde kredi kartı bakiyelerine ait rakamlarda da 1 Şubat 2014'te yürürlüğe giren düzenlemenin etkileri görülebilmektedir. BDDK tarafından açıklanan haftalık veriler incelendiğinde, düzenlemenin yürürlüğe girmesiyle birlikte taksitli kredi kartı kullanımının hızla gerilediği anlaşılmaktadır. 2013

yılı sonu itibarıyla toplam kredi kartı bakiyesinin %57'sini teşkil eden taksitli harcamalardaki gerilemeye bağlı olarak, kredi kartı harcamalarına ilişkin toplam bakiye de Şubat'ta %4'e yakın oranda düşmüştür.

Kaynak: BDDK

Vergi ve Kur Gelişmelerinin Perakende Sektöründe Fiyatlar Üzerindeki Etkileri

Kredi sınırlamaları, vergi artışları ve döviz kuru gelişmelerinin etkileri ilk olarak otomotiv sektöründe hissedilmiştir. Fiyatlardaki artış ve finansman imkânlarındaki daralma, talebi yılın ilk üç ayında olumsuz yönde etkilemiştir. Yalnızca ÖTV artışından kaynaklanan fiyat artışlarının 1,6 litrenin altında motor hacmine sahip araçlarda %3,6; 1,6-2 litre arasında motor hacmine sahip araçlarda %5,6, 2 litrenin üzerinde motor hacmine sahip araçlarda ise %6,5 oranında olacağı hesaplanmaktadır. Türkiye'de otomotiv satışlarının yaklaşık %80'inin ithal ürünlerden oluşması nedeniyle, kurdaki artışlar iç pazarda nihai ürün fiyatlarına doğrudan yansırken; üretimde de ithal girdi maliyetlerinin yükselmesine neden olmaktadır. Rekabet nedeniyle kur artışlarının fiyatlara yansıtılamaması durumunda ise, şirketlerin kârlılıkları olumsuz etkilenmektedir.

Büyük oranda ithal ürünlere dayanan tüketici elektroniği sektöründe de, kur artışlarının fiyatlarda yükselişe neden olması beklenmektedir. Ancak, mevcut stokların eritilmesi ve rekabet nedeniyle döviz kuru gelişmelerinin fiyatlara yansımalarının tedrici olacağı ve yılın ikinci çeyreğinden itibaren daha çok hissedileceği düşünülmektedir.

ALT SEKTÖRLER İTİBARIYLA GELİŞMELER

Bu bölümde, mevcut gelişmelerden en fazla etkilenmesi beklenen sektörler daha detaylı incelenmiştir. Vergi düzenlemeleri, BDDK tarafından alınan önlemler ve döviz kurlarındaki yükselişin etkisinin otomotiv, başta cep telefonu olmak üzere taksitli alışverişin payının yüksek olduğu bilgisayar, kamera vb. ürünlerin dâhil olduğu teknoloji perakendeciliği, beyaz eşya ve mobilya sektörlerinde yüksek; giyim, gıda, akaryakıt gibi ürünlerin satışlarında ise sınırlı olacağı öngörülmektedir. Taksit sayısının sıfırlandığı kuyumculuk sektöründe satışların ciddi ölçüde azaldığı belirtilmektedir. Kuyumculuk sektöründe faaliyet gösteren bazı firmaların POS cihazlarını iade ettiği, bazılarının ise sorunu aşmak için farklı alanda iş yapan kardeş kuruluşları üzerinden satış gerçekleştirebildiği ifade edilmektedir. Alışverişin 9 taksit ile sınırlandırıldığı mobilya sektöründe ise uygulamadan daha çok esnaf niteliğindeki küçük ölçekli işletmelerin zarar gördüğü kaydedilmektedir. Sektördeki büyük firmalar önemli bir olumsuzluk yaşamadıklarını belirtmektedir.

Otomotiv Perakende Ticareti

Otomotiv perakende ticareti, iç pazara yönelik olarak otomobiller ile hafif ve ağır ticari araçların distribütör ve bayiler kanalı ile satılmasını ifade etmektedir. TÜİK rakamlarına göre iç pazarda motorlu kara taşıtlarının ticareti ile iştigal eden firma sayısı yaklaşık 15 bin seviyesinde olup, bunların büyük bölümü ağırlıklı olarak ikinci el araç alım-satımı yürüten oto galerilerden oluşmaktadır. Türkiye genelinde markaların yetkili bayileri olarak 0 km araç satışı konusunda faaliyet gösteren kuruluş sayısı ise 1.000 civarındadır. Tamamı iç pazara yönelik olan perakende ticaret faaliyeti, piyasa yapısı, arz-talep koşulları ve diğer sektörel dinamikler yönünden otomotiv üreticilerinden farklılaşmaktadır. Bu çalışmada esas olarak, otomotiv sektörü ile ilgili olarak iç pazarda faaliyet gösteren perakende ticaret firmaları ile ilgili gelişmeler değerlendirilmektedir.

Otomotiv Sanayii Derneği (OSD) verilerine göre Türkiye’de otomotiv toplam iç pazarı 2013 yılında bir önceki yıla göre %9,2 büyüyerek yılsonu itibarıyla 893 bin adetlik satış rakamına ulaşmıştır. Pazarın yıllar itibarıyla yaklaşık %95’ini teşkil eden otomobil ve hafif ticari araçlarda da 2013 yılının tamamında 2012 yılına göre %9,7’lik büyüme kaydedilmiş ve toplam satışlar 853 bin adede ulaşmıştır.

Küresel finans krizi sonrasındaki yıllık en yüksek toplam araç satışı hacmine 864 bin adet ile 2011 yılında ulaşmıştır. Bahse konu rakamın 588 bin adetlik kısmı ise otomobil satışı kaynaklıdır. Otomobil satışlarının 2011 yılında toplam satışlar içindeki payı %68 iken, söz konusu oran 2013’te %78’e yükselmiş ve satılan otomobil adedi 664.655 seviyesinde gerçekleşerek tüm zamanların rekorunu kırmıştır.

Otomobil ve hafif ticari araçlar toplam pazarında ithalatın payı, rekor yılı olan 2011’de 526 bin araçla %61 seviyesindeyken, bu oran pazarın küçüldüğü 2012’de 501 bin araçla %65’e yükselmiş; 2013’te ise toplam 607 bin ithal araçla %71’e ulaşmıştır. 2011 yılında 414 bin araçla toplam otomobil satışları içinde %70 seviyesindeki ithal otomobil satışları da, 2013’te %78’lik payla 518 bin araca ulaşmıştır. Otomotiv pazarında ithalatın ön plana çıkması, cari açıkla mücadele açısından sektörün önemini artırmaktadır.

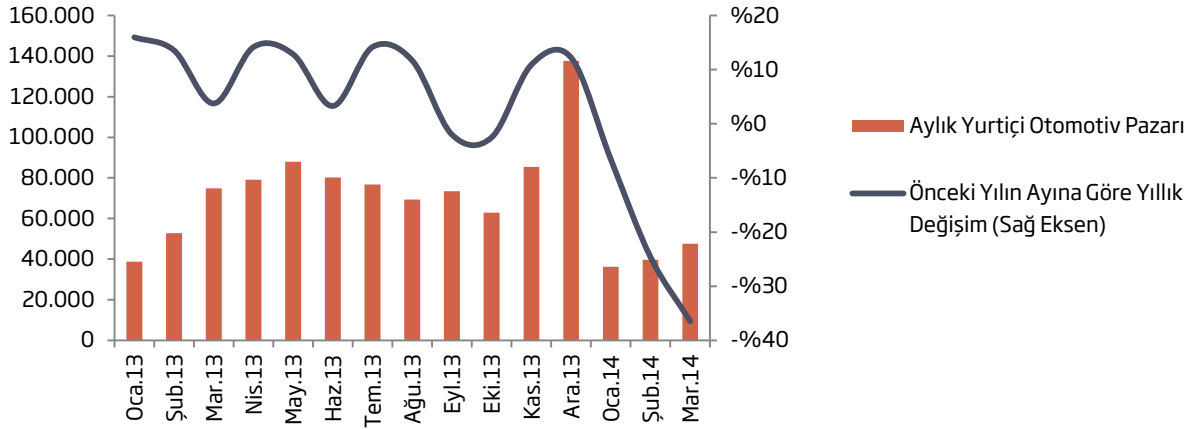
Otomotiv Yetkili Satıcıları Derneği (OYDER) tarafından 2013 yılı başında yaptırılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, araç satın alan katılımcıların %52’si taşıt kredisi kullandığını beyan etmiş olup, premium segmentteki markalar dışarda bırakıldığında bu oran %54’e yükselmektedir. Tarihsel olarak da kredi faizlerindeki ve kredi kuruluşlarının kredi verme eğilimindeki seyrin otomotiv pazarı üzerinde kayda değer bir etkisi olduğu

gözlendi. Bu çerçevede hem BDDK tarafından getirilen sınırlamaların, hem de TCMB'nin önümüzdeki dönem için açıkladığı sıkılaştırıcı yöndeki para politikasının taşıt kredilerinde ivme kaybı yaratabileceği düşünülmektedir.

Otomotiv sektörü iç pazarında 2014 yılının genelinde etkili olmasını beklediğimiz çeşitli hususlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- İthal araçların önemli bir ağırlığa sahip olduğu pazarın, TL'de son dönemde yaşanan değer kaybından olumsuz etkilenmesi beklenmektedir. Kur artışlarının fiyatlara yansıtılabildiği oranda talepte gerileme yaşanacak; kur artışlarının fiyatlara yansıtılmaması durumunda ise ithalatçı, dağıtıcı ve bayi kârlılıkları ciddi oranda gerileyecektir.
- BDDK tarafından taşıt kredilerine getirilen sınırlamaların finansman imkânlarını daraltmasının da talebi olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Sınırlamaların yanı sıra genel olarak faiz oranlarındaki yükselişin de kredi maliyetlerini artıracacağı, dolayısıyla talebi baskılayacağı tahmin edilmektedir.
- Bakanlar Kurulu tarafından ÖTV oranlarına getirilen artışların fiyatlarda neden olacağı %3,5-%6,5 arasındaki artışların da talebi düşürecek diğer bir etken olması beklenmektedir.
- Talepteki % değişimin fiyatlardaki % değişime oranı olarak tanımlanan talebin fiyat esnekliğinin otomotiv sektörü için -2 civarında olduğu hesaplanmaktadır. Dolayısıyla otomotiv fiyatlarındaki her %1'lik artış, iç talepte %2 gerilemeye neden olmaktadır.
- TL'deki değer kaybı ve ÖTV artışları birlikte düşünüldüğünde sektörde fiyatların yaklaşık %15 oranında yükselmesi, bunun da otomotivdeki fiyat esnekliği göz önüne alındığında iç pazarda %30'a kadar daralmaya neden olabileceği anlaşılmaktadır. BDDK tarafından yapılan düzenlemeler nedeniyle finansmanda oluşacak kısıntıların da pazardaki bu daralmayı derinleştirebileceği öngörülmektedir.

Sonuç olarak 2014 yılının, kurdaki değişimler, genel ekonomik yavaşlama, kredilerin sınırlandırılması ve ÖTV'deki artışlara bağlı olarak otomotiv perakendesi sektörü için oldukça zorlu bir yıl olacağı değerlendirilmektedir. Pazarın alt segmentlerine ve markalara göre değişmekle birlikte 2014 yılında bayi ve dağıtıcı kârlarında önemli gerilemelerin yaşanabileceği, iç pazardaki daralmanın boyutu ölçeğinde istihdam kayıpları ve özellikle bayiler tarafında firma iflaslarının da gündeme gelebileceği tahmin edilmektedir. Otomotiv Distribütörleri Derneği'nden sağlanan verilere göre Türkiye'de iç pazarda otomobil satışları 2014 yılı Ocak-Mart döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %22, hafif ticari araç satışları ise %32 oranında azalmış; neticede toplam otomobil ve hafif ticari araçlar iç pazarı %24 daralmıştır. Anılan rakamlara baktığımızda sektördeki iç talep kaynaklı daralmanın keskin bir şekilde kendisini hissettirmeye başladığı anlaşılmaktadır.

Yurtiçi Otomotiv Pazarının Aylık Gelişimi

Kaynak: Otomotiv Sanayii Derneği, Otomotiv Distribütörleri Derneği

Basında yer alan haberlerde, satış hacminde gerçekleşen daralmanın devam etmesinin beklendiği kaydedilmektedir. Sektör temsilcilerinin son tahminleri de, 2014 yılının tamamında otomotiv iç pazarının yaklaşık %30 daralma ile 600 bin adet civarında gerçekleşeceği doğrultusundadır.

Öte yandan, otomotiv perakende ticaretinden daha farklı dinamiklere sahip olan motorlu kara taşıtlarının imalatı sektöründe farklı etkiler gözlenmektedir. TL'deki değer kaybı ve Türkiye'nin en önemli pazarı olan Euro Alanı'nda gözlenen ekonomik toparlanmanın, sektörün ihracat performansını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Otomotiv Sanayi Derneği verilerine göre yılın ilk iki ayında, 2013'ün aynı dönemine göre adet bazında otomobil ihracatının %20 arttığı izlenmektedir. 2014 yılında otomobil ihracatındaki artışta özellikle Hyundai ve Toyota'nın AB pazarı için Türkiye'de üretmeye başladıkları modellerin etkili olduğu izlenmektedir. Öte yandan Ocak-Şubat döneminde hafif ticari araç ihracatındaki %38'lik gerilemeye bağlı olarak toplam ihracat %7 oranında düşmüştür. Tutar bazında bakıldığında ise, TÜİK verilerine göre motorlu kara taşıtları üretimi sektöründe ihracatın 2014'ün ilk iki ayında, bir önceki yılın aynı dönemine göre %5'e yakın artış kaydettiği görülmektedir.

2013 yılında toplam üretimin %72'sinin ihracata konu edildiği motorlu kara taşıtlarının üretimi sektörünün, iç pazardaki olumsuz gelişmelerden otomotiv perakende ticareti sektörüne göre nispeten daha az etkileneceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, otomotiv iç pazarındaki daralmaya bağlı olarak üretici firmaların ihracata ağırlık verebileceği ve ihracat/üretim oranının 2013 yılının üzerine çıkabileceği değerlendirilmektedir.

Tüketici Elektronik Ürünlerinin Perakende Ticareti

Tüketici elektroniği perakendesi sektöründe, yeni yasal düzenlemelerden en fazla etkilenen ürün cep telefonları ve akıllı telefonlar olmuştur. Kredi kartına taksit uygulamasının kaldırılmasından hemen önce satışlar önemli ölçüde artarken, uygulamanın devreye girmesiyle aylık bazda %50-80 arası gerilemeler yaşandığı ifade edilmektedir. Yasal düzenlemelerin yanı sıra döviz kuru gelişmeleri de ürün fiyatlarını artırarak satışları olumsuz etkilemiştir. Özellikle esnaf niteliğindeki küçük işletmelerin satışlarındaki gerilemenin daha belirgin olduğu kaydedilmektedir. İç pazarda satılan cep telefonlarının %70'i teknoloji marketler ve bayiler

tarafından yapılırken, %30'u ise GSM operatörlerinin sözleşmeli satışlarından oluşmaktadır. Son iki ayda sektörde iş hacminin, senetli ve GSM operatörleri gibi kontratlı satış yapan firmalara kaydığı belirtilmekte olup yetkili bayilerin birçoğunun da taahhütlü satışa döndüğü gözlenmektedir.

Cep telefonları dışında kalan diğer teknoloji ürünlerinde de taksit sayısının 9 ile sınırlandırılması, bu ürünlerin satışlarına kısmen olumsuz yansımıştır. Tüketicilerde özellikle ilk zamanlarda oluşan tüm teknoloji ürünlerinde taksit uygulamasına son verildiği yönünde algı, tablet, bilgisayar ve kamera gibi diğer ürünlerin talebinin de bir miktar azalmasına neden olmuştur. Bilgisayar ve TV pazarında satışların %40'a yakın azaldığı belirtilmektedir. Bu segment özelinde de, küçük ölçekli işletmelerin satışlarının teknoloji marketlere göre daha olumsuz etkilendiği ifade edilmektedir.

Sektörde faaliyet gösteren firmalar, düzenlemenin etkilerine farklı yöntemlerle çözüm bulmaya çalışmaktadır. Büyük teknoloji marketlerin bir kısmı pazardaki daralmayı kredi kartına taksitle satılan hediye kartlarıyla aşmaya çalışırken, kimi firmalar ise cezai yaptırım olabileceği düşüncesiyle bunu tercih etmemiştir. Teknoloji marketlerin bir kısmının ise tüketici kredisi yüklenmiş banka kartı modeli üzerinde çalıştığı ifade edilmektedir. Bu kapsamda, tüketicilerin, önceden yüklenmiş ve taksitlendirilmiş kredileri ile alışveriş yapması öngörülmektedir. Uygulama değişikliğinden olumsuz etkilenen küçük işletmeler ise, telefon kılıfı vb. aksesuarlar üzerinden satış yapıp esas ürünü yanında hediye vermek gibi yöntemlere başvurmuştur. Aksesuar satışlarının sözü geçen yasal düzenlemelere tabi olmaması, bu yöntemin kimi teknoloji marketler tarafından da kullanılmasını sağlayabilecektir.

Cep telefonu satışlarının yıllık bazda yaklaşık 3 milyar TL'lik ciro ile teknoloji marketlerin ortalama iş hacminin %30'una yakınına oluşturmaları, bu ürün grubunda yaşanan daralmanın sektörün cirosu açısından önemli bir etki yaratacağına işaret etmektedir. Özellikle teknoloji pazarında ithal ürünlerin piyasa payının yüksek olması da, döviz kuru etkisiyle piyasada fiyat artışlarının yılın geri kalanında sürmesine neden olabilecektir. Sektör yetkililerinden alınan bilgilere göre, teknoloji marketlerin cirolarının 2014'te önceki yıla göre %25 daralacağı öngörülmektedir.

Beyaz Eşya ve Mobilya Perakende Ticareti

Perakende ticaret sektörü içerisinde yüksek fiyatları nedeniyle taksitlendirmeye ihtiyaç duyan beyaz eşya ve mobilya sektöründeki ürün satışlarının da kredi kartı ile gerçekleştirilen alışverişlerdeki maksimum taksit sınırından etkilenmesi beklenmektedir.

BDDK, kredi kartlarıyla ilgili düzenlemelerini hayata geçirmeden evvel sektöre sunduğu 26 Kasım 2013 tarihli taslak metinde beyaz eşya ve mobilya sektöründeki taksit sayısını 12 ile sınırlamayı düşündüğünü bildirmiş; ancak nihai düzenleme taslaktan farklı şekilde yapılmış ve taksit sınırı diğer sektörlerde olduğu üzere 9 olarak hayata geçirilmiştir.

Taslak metinde yer alan 12 taksitin her iki sektörde de makul karşılandığı öğrenilmiştir. Bu nedenle yeni dönemdeki uygulamanın ağırlıklı olarak toplam satış bedelinin 12 ay vadeye yayılarak, 9 aylık bölümünün kredi kartı ile taksitlendirmesi, 3 aylık bölümü için ise senet düzenlenmesi şeklinde kurgulanacağı düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra, söz konusu sektörlerde yapılan satışlarda, anılan taksit sınırlaması getirilmeden evvel de senet kullanımının yaygın olduğu öğrenilmiştir. Piyasada uzun süredir faaliyet gösteren ve belirli bir coğrafi bölgeye

hitap eden firmaların, müşterilerini nispeten daha iyi tanıdığı ve borçlarını düzenli bir şekilde ödeyecek müşteriyi seçmek konusunda yeterli bilgi, birikim ve tecrübeye sahip olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, gerçekleştirilen görüşmelerden, senetli satışlardaki gecikme oranlarının veya tahsili imkânsız hale gelen alacakların seviyesinin makul olduğu da öğrenilmiştir. Bu bağlamda, gel-geç müşteriye hitap eden, senetli mal satacağı müşteriyi seçmek konusunda yeterli kaynaklara sahip olmayan mobilya ve beyaz eşya mağazaların taksit sınırlandırılması kararından daha çok etkileneceği öngörülmektedir.

Beyaz eşya üreticisi 5-6 firmanın, yaygın bayilik yapıları vasıtasıyla iç pazarın neredeyse tamamında hâkim olduğu bilinmektedir. Anılan ana üretici firmaların kurumsal işletmeler olması ve kuvvetli mali yapılarının da katkısıyla alternatif çözümleri daha hızlı ve etkin bir şekilde hayata geçirebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, müşteriye mağazada kredi tahsis edilmesi için çeşitli bankalar ve finans kurumları ile yapılan görüşmelerin olgunlaştığı, ayrıca farklı finansal ürünler geliştirilerek alternatif ödeme araçları geliştirilmesi için de çalışmalar yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Mobilya sektörüne baktığımızda ise, ülke çapında bilinen büyük markaların da benzer çalışmalar içerisinde olduğu öğrenilmiş olup, herhangi bir markanın bayiliğini yapmayan küçük ve orta ölçekli işletmelerin getirilen düzenlemelerden daha olumsuz etkileneceği düşünülmektedir.

Mobilya ve beyaz eşya sektörünün temsilcileri ile yapılan görüşmelerden, hayata geçirilen düzenlemelerin iç satışlar üzerindeki etkisini görmek için henüz erken olduğu anlaşılmaktadır. Anılan sınırlamanın Şubat ayı itibarıyla geçerli olacağını bilen hane halklarının tüketimlerini Ocak ayına kaydardıkları, genel olarak Şubat'taki satışlarda ise belirli bir miktar gerileme yaşandığı belirtilmektedir. Mobilya sektörü ile ilgili veri elde edilememesine rağmen buzdolabı, derin dondurucu, çamaşır makinesi, kurutucu, bulaşık makinesi ve fırından oluşan beyaz eşya sepetinin yurt içi toplam satış adedinin 2014 yılı Ocak ayı itibarıyla bir önceki yılın aynı ayına kıyasla %14 oranında gerileyerek 382.847 adet seviyesinde gerçekleştiği izlenmektedir. İthal ürün satışlarına bakıldığında da, 2013'ün Ocak ayında %20 seviyesinde olan iç pazarda ithalatın payının 2014'ün ilk ayında %11'e gerilediği görülmektedir. Düzenlemelerin etkisinin yılın ikinci çeyreğinde daha net ortaya çıkması beklenmekte olup, yılın tamamında beyaz eşya iç pazarında ithal ürünlerin payının gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Beyaz eşya sektörünün üretici kesimi incelendiğinde, yıllar itibarıyla üretimin ağırlıklı olarak ihracata yönelik olduğu görülmektedir. 2013 yılının tamamında, ihracat/üretim oranı %67 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu yanı sıra, beyaz eşya üreticileri açısından iç pazardaki gelişmelerin etkisinin sınırlı kalacağı anlaşılmaktadır. Öte yandan, iç pazardaki daralmanın etkilerini telafi etmek amacıyla beyaz eşya üreticilerinin ihracata ağırlık vereceği öngörülmektedir. Nitekim 2013'ün Ocak ayında %73 seviyesinde olan ihracat/üretim oranı, Ocak 2014'te %80'e yükselmiştir. Yılın devamında da bu eğilimin sürebileceği ve ihracat/üretim oranının 2014'ün tümü için %75'in üzerinde oluşacağı düşünülmektedir.

Kuyumculuk Sektörü

Kredi kartı ile taksitli alışverişin tamamen yasaklandığı ürünlerin arasına kuyum ürünlerinin de dâhil edilmesi, kuyumculuk sektöründe tepkiyle karşılanmış olup, sektör temsilcileri yapılan bu düzenlemeyle iş hacminin yaklaşık %30 azalacağı yönünde tahminde bulunmaktadır. Söz konusu düzenleme ile POS cihazları yoluyla yapılan tefeciliğin engellenmesinin de hedeflendiği dile getirilirken, bu tip bir uygulamaya geçilirken gerekli hazırlıklar için makul bir süre tanınmamasının, sektörün faaliyetlerine önemli ölçüde zarar vereceği belirtilmektedir.

2013 yılı itibarıyla kuyumculuk sektöründe kredi kartıyla yapılan satış tutarının, Türkiye’de kredi kartıyla yapılan toplam satışlarının %1’inden az olduğuna dikkat çeken sektör temsilcileri, sektörün cari açığı daraltıcı önlemler kapsamında değerlendirmeye alınmasını eleştirmektedir. Tüketicinin de aleyhine olacak şekilde taksit imkânının kaldırılması yerine, bitmiş mücevher ithalatını azaltmak amacıyla vergi konulması gibi önlemlerin uygulanmasının daha doğru olacağı ifade edilmektedir. Sektör temsilcileri, önümüzdeki dönemde bankaların komisyon alarak tüketiciye kuyum ürünleri alışverişlerinde taksitlendirme imkânı sunacağını öngörmektedir.

SONUÇ

BDDK tarafından getirilen kredi sınırlamaları, döviz kurundaki gelişmeler ve vergi düzenlemeleri ekonomide birçok sektörün faaliyetini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. Gıda, giyim, akaryakıt gibi sektörlerde bu etki sınırlı kalırken, teknoloji perakendesi ve otomotiv gibi sektörlerde daha şiddetli hissedilmektedir. Otomotiv sektöründe gerek taşıt kredileri gerekse vergi oranları üzerinde yapılan düzenlemeler, satışların ivme kaybetmesine neden olmuştur. Kredi faizlerinin yükselmesi ve TL’deki değer kaybı da tüketici açısından maliyetleri yükseltmiş ve talebi daraltmıştır. Otomotiv hariç perakende sektöründe ise en büyük etki telekomünikasyon ve tüketici teknolojisi alanında gözlenmektedir. Döviz kuru artışları ve genel ekonomik görünüme ilişkin endişeler de satışları olumsuz etkilemektedir. Hemen her sektörde, söz konusu yasal düzenlemelerin pazarı daraltan olumsuz etkilerini sınırlandırmak adına çeşitli çözümler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Sektörlerin ortaya koyacağı çözümlerin, satışlardaki kaybın ne kadarını telafi edebileceği ya da yasal otorite tarafından bu tip çözümlere de kısıtlama getirilip getirilmeyeceği belirsizliğini korumaktadır.

Genel olarak bakıldığında, 2014 yılında ekonomide artan risk ve belirsizlikler ile sıkılaştıran piyasa koşulları, hemen hemen tüm sektörler üzerinde baskı yaratmaktadır. Bu bağlamda, özellikle yılın ilk aylarında satışların yavaşlaması ve kârlılığın düşmesi beklenmektedir. Şubat ayında önceki aya göre 4,3 puan gerileyen tüketici güven endeksi de bunu teyit eder niteliktedir. Sektörlerin fiyatlama davranışlarında da, vergi düzenlemeleri ve döviz kuru hareketlerinin yarattığı enflasyonist baskının bir süre etkili olacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede önümüzdeki dönemde, TCMB’nin sıkı para politikası duruşunu da koruyacağı dikkat alınarak, tüketim harcamalarının görece yavaşlayacağı ve son yasal değişikliklerin doğrudan muhatabı olan sektörlerde bu etkinin daha belirgin şekilde gözleneceği öngörülmektedir. Öte yandan, ilgili sektörlerin üretim ayağında yer alan ve üretimlerinin önemli bölümü hâlihazırda ihracata konu olan firmaların, iç pazardaki kayıpları telafi etmek amacıyla ihracat faaliyetlerini yoğunlaştıracağı düşünülmektedir. TL’deki değer kaybı ve en önemli pazar olan AB’deki ekonomik toparlanma birlikte ele alındığında, ihracata ağırlık verecek otomotiv ve beyaz eşya üreticilerinin iç pazardaki olumsuz gelişmelerden nispeten daha az etkileneceği tahmin edilmektedir.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.
